

Juni 2022 – desinformatie

Risico- en crisisbarometer voorjaar 2022

Themarapport desinformatie. In opdracht van de
Nationaal Coördinator Terrorisme en Veiligheid (NCTV)

COLOFON

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
020 308 48 00

www.ioresearch.nl

Rapportnummer

2022/146

Datum

Juni 2022

Opdrachtgever

NCTV

Auteurs

Frank ten Doeschot
Gwendolyn van Straaten
Suzanne Brookman
Sarah Bruijn

Inhoudsopgave

Samenvatting	Pag. 4-5
Introductie	Pag. 6
Desinformatie	Pag. 7 - 22
Bijlagen	Pag. 23 – 26

Samenvatting [1/2]

Nederlanders hebben vooral vertrouwen in reguliere media en overheidsinstanties

Drie op de tien Nederlanders volgen altijd het nieuws en de ontwikkelingen in Nederland en het buitenland. De helft volgt het nieuws vaak. Bijna alle Nederlanders volgen het nieuws via reguliere nieuwsmedia. Vier op de tien volgen het nieuws (ook) via de Nederlandse overheid. Vijf procent van de Nederlanders volgt het nieuws en ontwikkelingen niet via de reguliere media noch via de Nederlandse overheid.

Nederlanders hebben het minste vertrouwen in nieuwsberichten op Facebook en andere sociale media.

Bijna zes op de tien hebben hier heel weinig vertrouwen in. Tussen 5 en 7 procent van de Nederlanders hebben heel weinig vertrouwen in berichten van de Nederlandse overheid en in de nieuwsberichten in de reguliere media.

Meerderheid van de Nederlanders controleert juistheid van nieuws, vooral door na te gaan of informatie ergens anders te vinden is

Bijna negen op de tien Nederlanders zeggen de juistheid van het nieuws te controleren. Ongeveer de helft zegt dit soms te doen en vier op de tien vaak of altijd. De vijf meest genomen controlemaatregelen zijn: 1) kijken of ze ook ergens anders de informatie kunnen vinden, 2) het hele nieuwsbericht lezen, 3) opletten op de gebruikte bronnen in het nieuwsbericht, 4) opletten op de website of uitgever, 5) opletten of nieuwsbericht professioneel over komt.

Bijna twee op de tien Nederlanders denken desinformatie altijd of vaak te herkennen en negeren dit vooral

De meeste Nederlanders maken zich zorgen over desinformatie, maar 'slechts' twee op de tien Nederlanders denken desinformatie altijd of vaak te herkennen. Vier op de tien Nederlanders zeggen desinformatie soms te herkennen. Als Nederlanders desinformatie tegenkomen wordt het vooral genegeerd en, in de helft van de gevallen, besproken met de mensen in de omgeving. Een klein deel van de Nederlander doet melding bij het platform waar de informatie vandaan komt.

Samenvatting [2/2]

Nederlanders denken dat desinformatie via verschillende kanalen en personen wordt verspreid

Nederlanders zijn verdeeld in hun beeld wie volgens hen desinformatie verzendt of verspreidt (bron), en op welke wijze (kanaal). De groep die in sterkste mate desinformatie verspreidt zijn volgens hen influencers, gevolgd door websites met één duidelijk standpunt, doel of doelgroep, accounts op andere sociale mediakanalen of specifieke landen. Een op de vijf Nederlanders denkt dat de Nederlandse overheid desinformatie verspreid.

Desinformatie volgens Nederlanders vooral een middel om verdeeldheid, onrust te veroorzaken en om de positie van de verzender te versterken

Nederlanders zijn van mening dat desinformatie vooral doelbewust en collectief wordt gebruikt. Ze denken dat desinformatie wordt verspreid om meer verdeeldheid in de samenleving te veroorzaken, om maatschappelijke onrust te creëren. Ook zien ze als een belangrijke reden van het verspreiden van desinformatie het versterken van de eigen positie van de verzender. Het creëren van verwarring en onrust zien Nederlanders ook als belangrijkste risico of dreiging van desinformatie, gevolgd door verscherpte tegenstellingen tussen bevolkingsgroepen. Op lange termijn is volgens Nederlanders een waarschijnlijk gevolg dat er meer wantrouwen onder bevolking komt richting internationale samenwerkingsverbanden.

Vier op de tien vinden dat de overheid onvoldoende doet tegen desinformatie, dit kan de overheid doen met onderwijs en voorlichting

Vier op de tien Nederlanders vinden dat de overheid onvoldoende doet tegen desinformatie. Tien procent vindt dat de overheid voldoende doet tegen desinformatie.

Een belangrijke manier waarop de overheid desinformatie aan kan pakken, is volgens Nederlanders door middel van onderwijs en voorlichting. Andere manieren die Nederlanders als kansrijk zien zijn het ontkrachten van desinformatie en dat de overheid betere uitleg geeft over haar keuzes en beleid. Vrijwel niemand vindt de aanpak van desinformatie geen verantwoordelijkheid van de overheid.

Introductie

Aanleiding

De Nationaal Coördinator Terrorisme en Veiligheid (NCTV) heeft I&O Research gevraagd om de Risico- en Crisisbarometer (RCB) uit te voeren. Dit is een barometer naar de zorgen, angsten, het gevoel van veiligheid én in het vertrouwen van Nederlanders in het optreden van de overheid bij rampen en crises.

Uitvoering onderzoek en analyse

De barometer is uitgevoerd tussen 22 april en 6 mei. Er zijn 4.500 Nederlanders van 18 jaar en ouder, die lid zijn van het I&O Research Panel, benaderd voor deze barometer. Deze personen zijn door middel van een neutrale/algemene uitnodigingsmail gevraagd om deel te nemen aan de barometer. Hierin stond niet de naam van de opdrachtgever (NCTV) genoemd. Hierdoor zijn personen niet vooraf beïnvloed in hun antwoorden en is selectieve respons voorkomen. Aan het onderzoek hebben 2.290 Nederlanders meegedaan, de respons bedraagt 51 procent. Dit is ruim voldoende om op basis van de resultaten betrouwbare uitspraken te kunnen doen.

In de onderzoeksverantwoording aan het einde van het rapport staat een uitgebreidere beschrijving over hoe de barometer is uitgevoerd.

- In sommige gevallen tellen percentages niet op tot 100 procent. Dit komt door afrondingsverschillen.
- Bij sommige vragen waren meerdere antwoorden mogelijk. Dit staat bij de figuurtitels vermeld.
- Niet elke vraag is aan elke respondent gesteld, daardoor kan het aantal personen dat een vraag heeft ingevuld, afwijken van het totaal (n=2.290). Bij die vragen is in de figuurtitel beschreven wat de percentagebasis is, en het aantal personen wat de vraag heeft beantwoord.

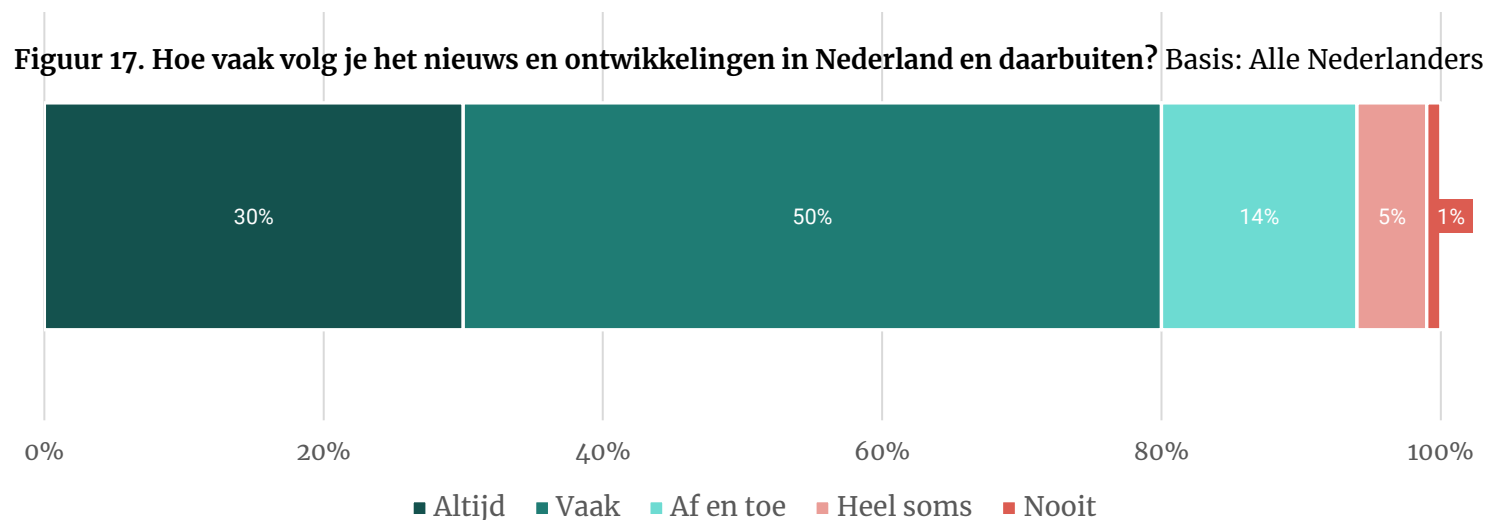
Desinformatie

Helft van de Nederlanders volgt vaak het nieuws

Drie op de tien Nederlanders volgen altijd het nieuws en de ontwikkelingen in Nederland en het buitenland. De helft doet dit vaak. Slechts een procent volgt nooit het nieuws.

Nederlanders die nooit of heel soms het nieuws volgen, hebben op dit moment het minste vertrouwen in de landelijke overheid.

Vier op de tien Nederlanders volgen via de overheid nieuws

Bijna alle Nederlanders volgen het nieuws via reguliere nieuwsmedia (94%). Vier op de tien volgen het nieuws via zoekmachines of via de Nederlandse overheid. Een derde hoort over het nieuws en ontwikkelingen via mensen in hun omgeving (34%).

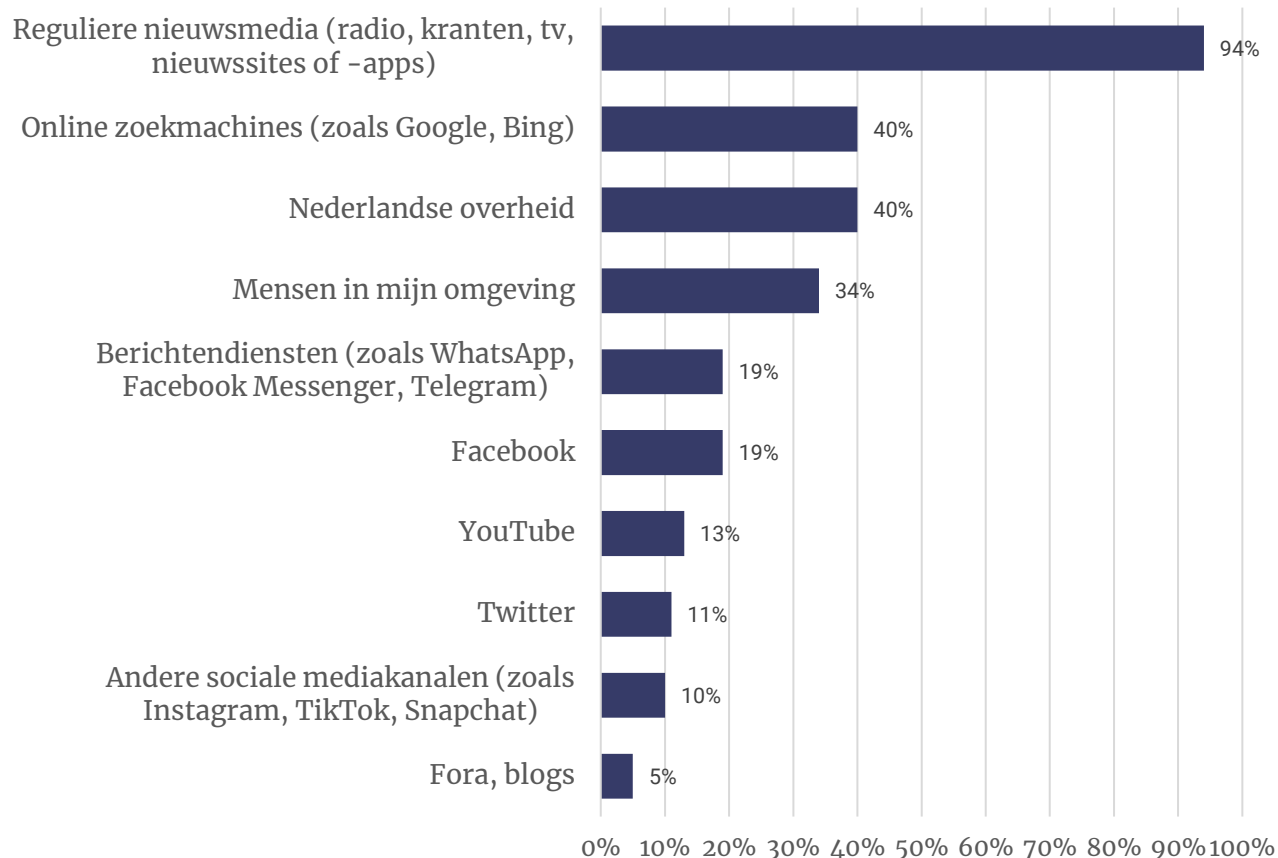
Vijf procent van de Nederlanders volgt het nieuws en ontwikkelingen niet via de reguliere media noch via de Nederlandse overheid. De overige 95 procent maakt van verschillende bronnen en instanties gebruik om nieuws te volgen, waaronder reguliere media en overheid, maar ook sociale media.

De groep Nederlanders die alleen gebruik maakt van overige mediakanalen zijn vooral tussen de 18 en 49 jaar oud en laag en middelbaar opgeleid. Ook bestaat deze groep uit iets meer vrouwen dan mannen. Deze groep woont zowel in stedelijk als in landelijk gebied.

Personen die gebruik maken van een mix van mediavormen zijn wat gematigder in hun vertrouwen in de overheid. Een groter deel van hen (41%) heeft niet veel maar ook niet weinig vertrouwen in de overheid, dan personen die alleen gebruik maken van alternatieve mediabronnen (27%).

Figuur 18. Via welke van de onderstaande instanties en media(bronnen) volg je het nieuws en ontwikkelingen? Meerdere antwoorden mogelijk

Basis: Alle Nederlanders die het nieuws volgen; n = 2.269

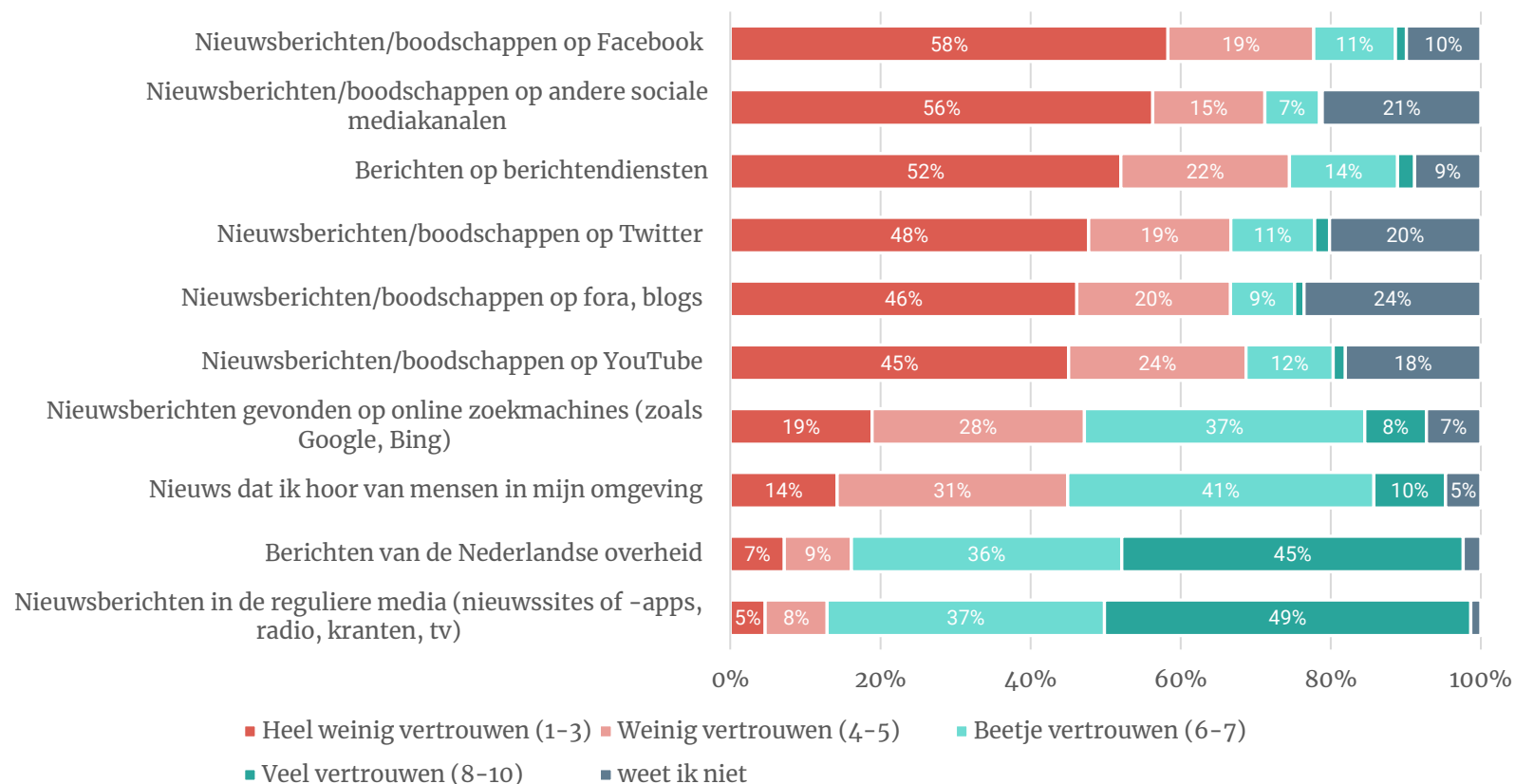
Nederlanders vertrouwen overheidsinstanties en reguliere media het meest, sociale media het minst

Nederlanders hebben het minste vertrouwen in nieuwsberichten op Facebook en andere sociale media. Bijna zes op de tien hebben hier heel weinig vertrouwen in.

Ongeveer de helft heeft veel vertrouwen in berichten van de Nederlandse overheid en in de nieuwsberichten in de reguliere media.

Laag en middelbaar opgeleide Nederlanders hebben meer vertrouwen in de juistheid van informatie op berichtendiensten en sociale media. Maar dit vertrouwen is bij deze groep Nederlanders alsnog niet erg hoog (tussen de 3 en de 4). Hoog opgeleiden hebben wat meer vertrouwen in de informatie van reguliere media (7,5) en de overheid (7,4). Laag en middelbaar opgeleiden scoren in hun vertrouwen op deze instanties rond de 7. Inwoners onder de 65 jaar hebben wat meer vertrouwen in de boodschappen op Twitter dan oudere inwoners. Nederlanders tot 50 jaar hebben meer vertrouwen in nieuwsberichten op fora en blogs dan oudere leeftijdsgroepen.

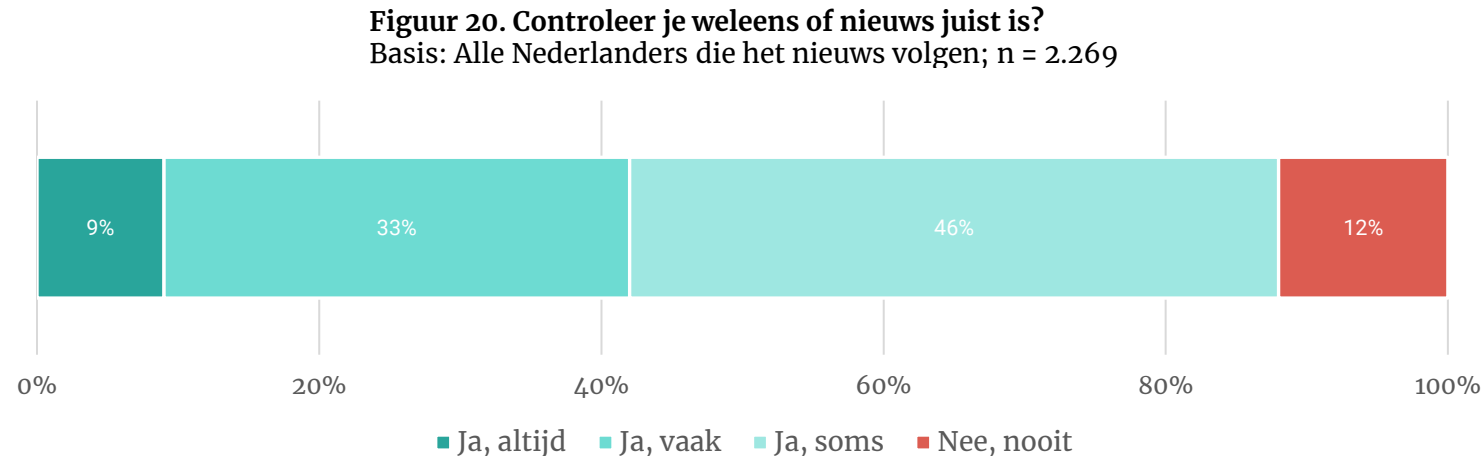
Figuur 19. Hoeveel vertrouwen heb je in de juistheid van berichten van de volgende instanties en media(bronnen) in Nederland? Basis: Alle Nederlanders die het nieuws volgen; n =2.269

Meerderheid van de Nederlanders controleert juistheid van nieuws

Bijna negen op de tien Nederlanders controleren de juistheid van het nieuws (88%). Ongeveer de helft doet dit soms, een op de drie controleert het vaak en een op de vijf doet dit altijd.

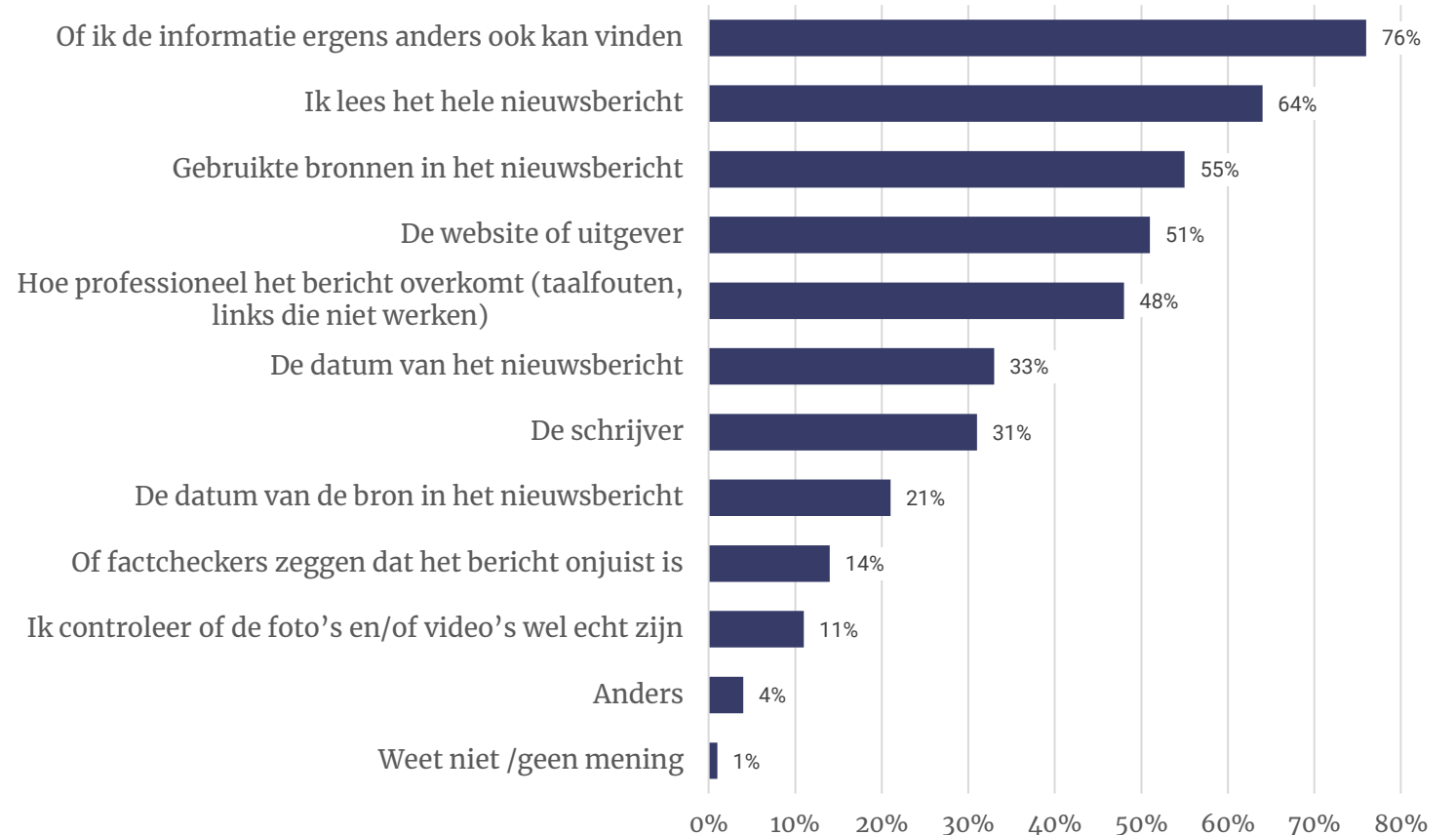
Vooraf Nederlanders die geen enkele vertrouwen hebben in de overheid, geven aan het nieuws altijd te controleren. Een kwart van hen doet dit.

Vooral door dezelfde informatie ook elders te zoeken wordt het nieuws gecontroleerd

Driekwart van de Nederlanders die het nieuws controleren, kijken of ze ook ergens anders de informatie kunnen vinden. Twee derde leest het hele nieuwsbericht. Net iets meer dan de helft let op de gebruikte bronnen in het nieuwsbericht (55%) of let op de website of uitgever (51%).

Figuur 21. Je geeft aan dat je het nieuws controleert. Wat doe je dan of waar let je op? Meerdere antwoorden mogelijk Basis: Nederlanders die het nieuws controleren; n =1.975

Waar denken Nederlanders aan bij desinformatie, nepnieuws en informatie manipulatie?

Nederlanders die meededen aan de enquête werden random in drie groepen verdeeld. Elke groep kreeg een term voorgelegd (desinformatie, nepnieuws of informatie manipulatie), waarbij ze de vraag kregen waar ze aan moesten denken bij deze term. Van de antwoorden van deze drie groepen zijn drie verschillende woordenwolken gemaakt. Hoe groter het woord in de woordenwolk, hoe vaker deze voorkomt. Op de volgende sheet staan de woordenwolken weergegeven, met ondersteunende citaten.

Informatie manipulatie

Veel voorkomende woorden bij de antwoorden bij informatie manipulatie zijn: ‘bepaald’, ‘informatie’, ‘mensen’, ‘ander’, ‘feiten’, ‘mensen’.

Desinformatie

Veel voorkomende woorden in de antwoorden van Nederlanders zijn: ‘informatie’, ‘onjuist’, ‘bewust’, ‘verkeerd’, ‘mensen’.

Nepnieuws

Veel voorkomende woorden in de antwoorden van Nederlanders zijn: ‘nieuw’, ‘mensen’, ‘berichten’.

Wat overeenkomt in de antwoorden is dat de drie termen informatie betreffen, verspreid door mensen en waar andere mensen door kunnen worden beïnvloed.

Woordenwolken informatie manipulatie, desinformatie & nepnieuws

Informatie manipulatie

“Dingen zo opschrijven dat ze door veel mensen verkeerd worden begrepen”.

“Informatie anders brengen dan dat het eigenlijk bedoeld zou zijn om de lezer op een ander spoor/ denkwijze te brengen.”

“Bewust bepaald beeld schetsen.”

Desinformatie

“Bewuste foute informatie verspreiden of feiten verdraaien”

“Groepen/mensen die de mening van anderen willen beïnvloeden voor hun eigen voordeel.”

“Bewust verspreide verkeerde informatie met een bepaald doel.”

Nepnieuws

“Berichten die de indruk wekken waar te zijn maar het niet zijn.”

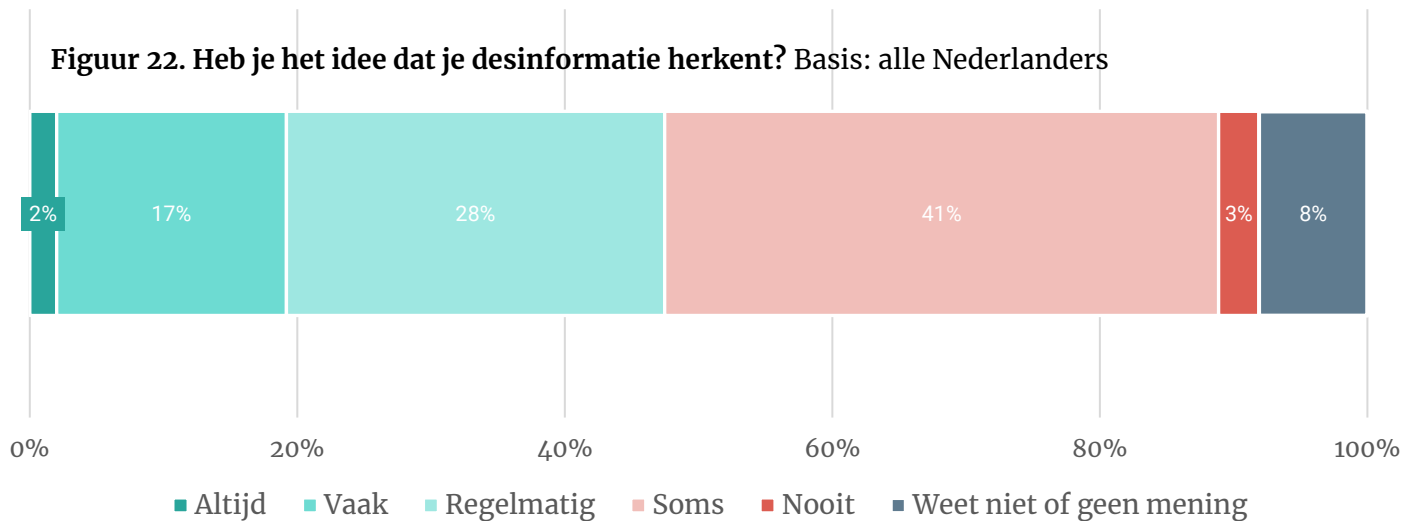
“Gefabriceerde nieuwsberichten die bedoeld zijn om mensen te manipuleren.”

“Nieuws wat helemaal niet correct is met het doel te misleiden en spanningen te veroorzaken.”

Bijna twee op de tien Nederlanders denken desinformatie altijd of vaak te herkennen

Nederlanders verschillen van mening of ze desinformatie herkennen. De grootste groep, vier op de tien, herkennen desinformatie soms. Daarnaast herkent 28 procent regelmatig desinformatie en herkennen bijna twee op de tien (19%) dit altijd of vaak.

Nederlanders die desinformatie zeggen te herkennen is de volgende vraag gesteld: *‘Waaraan denk je desinformatie te herkennen?’*

Veel genoemde antwoorden zijn

- De bron of auteur van het artikel:

‘Onduidelijke bron, stevige conclusies of beschuldiging, ontbrekende datums of onbekende auteur.’

- Dat informatie gekleurd en niet objectief is:

‘Halve berichten, waarbij onwelgevallige informatie door de verspreider wordt weggelaten/verzwegen of persoonlijk wordt ingekleurd.’

- Bericht dat veel emotie of ‘drama’ bevat, met mogelijk doel inspelen op de lezer:

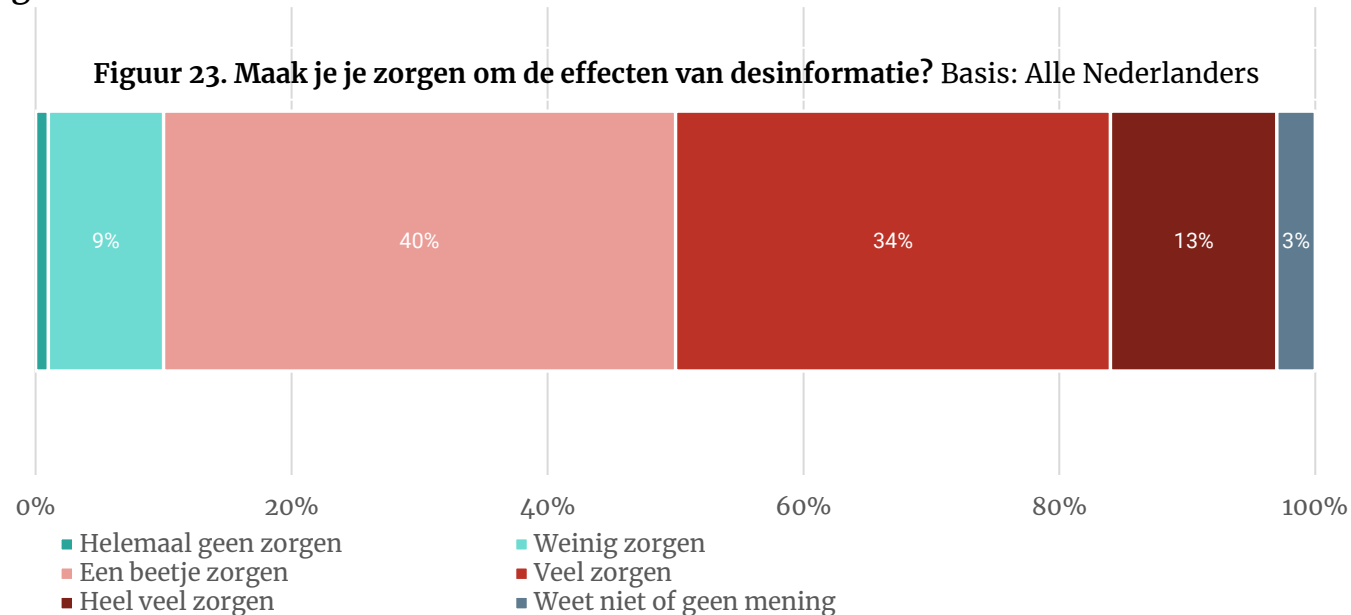
‘Incompleet verhaal. Veel emotie en subjectiviteit. Inspelen op primaire reacties, sentimentaliteit.’

‘Wollige woorden waar mee het beschreven wordt die inspelen op emoties van het volk, zonder echte feiten die die checkbaar zijn.’

Bijna helft Nederlanders maakt zich zorgen om desinformatie

Bijna de helft van de Nederlanders (47%) maakt zich (heel) veel zorgen om de effecten van desinformatie. Vier op de tien maken zich een beetje zorgen over de gevolgen.

Een op de tien is helemaal niet ongerust over de effecten van desinformatie.

Nederlanders die aangeven zich zorgen te maken om desinformatie is de volgende vraag gesteld: *‘Kun je uitleggen waar je je zorgen over maakt?’*

Veel genoemde antwoorden zijn

Dat mensen het gaan geloven:

‘Dat mensen die desinformatie als waar gaan aannemen.’

Dat het mensen beïnvloedt:

‘Beïnvloeding van mensen die daardoor gekke dingen gaan geloven’

Desinformatie wordt vooral genegeerd

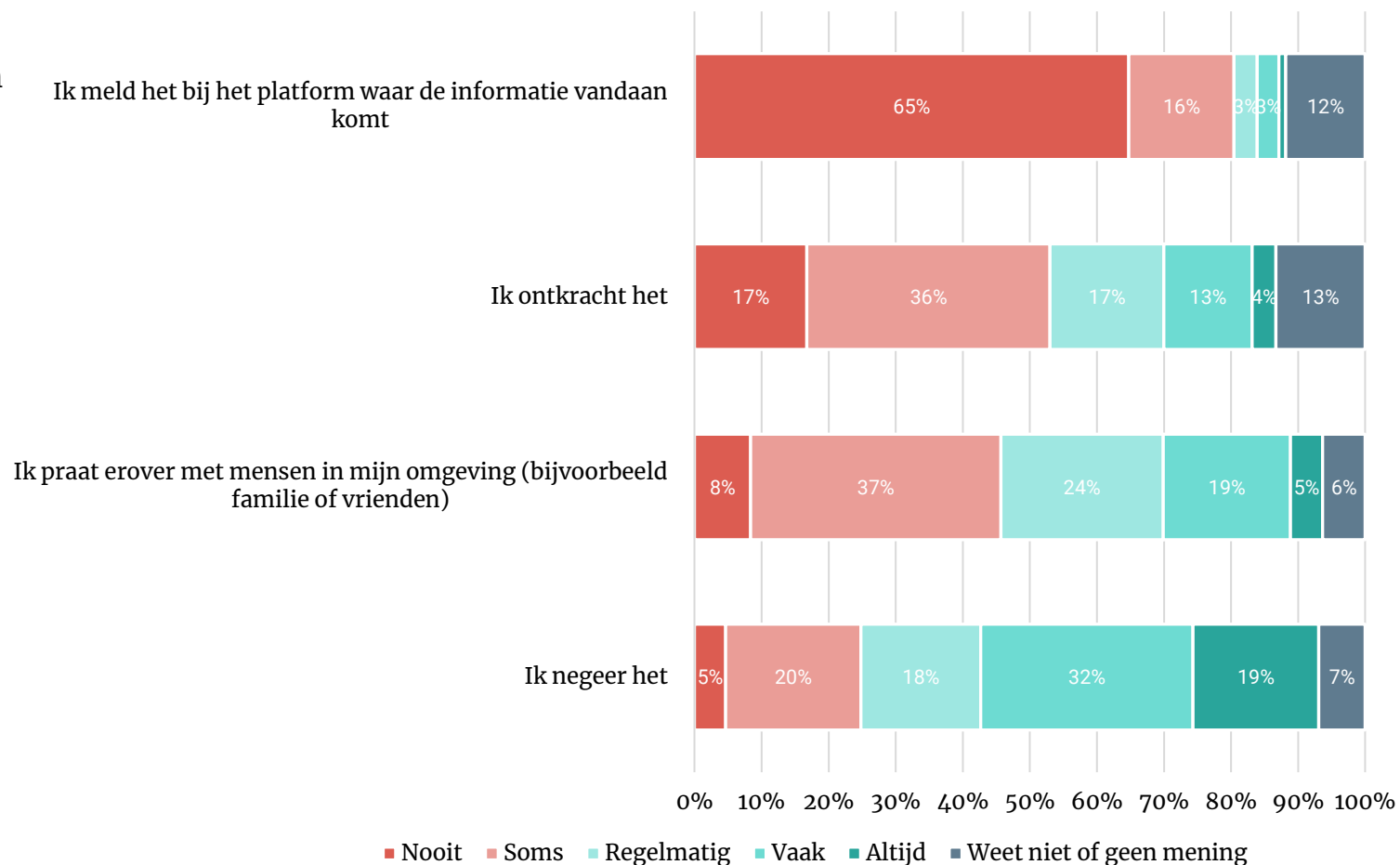
Bijna zeven op de tien Nederlanders negeren desinformatie als ze het tegen komen (68%). Ook bespreekt de helft het regelmatig tot altijd met de mensen in hun omgeving (48%). Melden bij het platform wordt het minst gedaan. Zeven procent doet dit regelmatig tot altijd.

Aan Nederlanders is de volgende vraag gesteld: 'Is er nog een andere manier waarop je omgaat met desinformatie?'

Veel genoemde antwoorden zijn

- Erom lachen: 'Heel hard om lachen'
- Meerdere bronnen raadplegen: 'Meer informatie inwinnen en kijken hoe andere bronnen ermee om gaan!'

Figuur 24. Hoe ga jij om met desinformatie? Basis: Alle Nederlanders

Nederlanders denken dat desinformatie via verschillende kanalen en personen wordt verspreid

Nederlanders zijn verdeeld in hun beeld wie volgens hen desinformatie verzendt of verspreidt. Deze lopen van sociale media tot politieke partijen en andere landen en buitenlandse overheden.

Influencers (65%) zijn volgens hen wel de belangrijkste verspreiders van desinformatie, gevolgd door websites met één duidelijk standpunt, doel of doelgroep (61%). Ook zien ze accounts op andere sociale mediakanalen (58%) of specifieke landen (57%) als belangrijke verspreiders van desinformatie.

Een op de vijf Nederlanders denkt dat de Nederlandse overheid desinformatie verspreid (18%). Een grotere groep Nederlanders heeft het idee dat politieke partijen zich hier schuldig aan maken; de helft denkt dat deze desinformatie verspreiden.

Figuur 25. Wie verzendt of verspreidt volgens jou desinformatie? Meerdere antwoorden mogelijk Basis: Alle Nederlanders

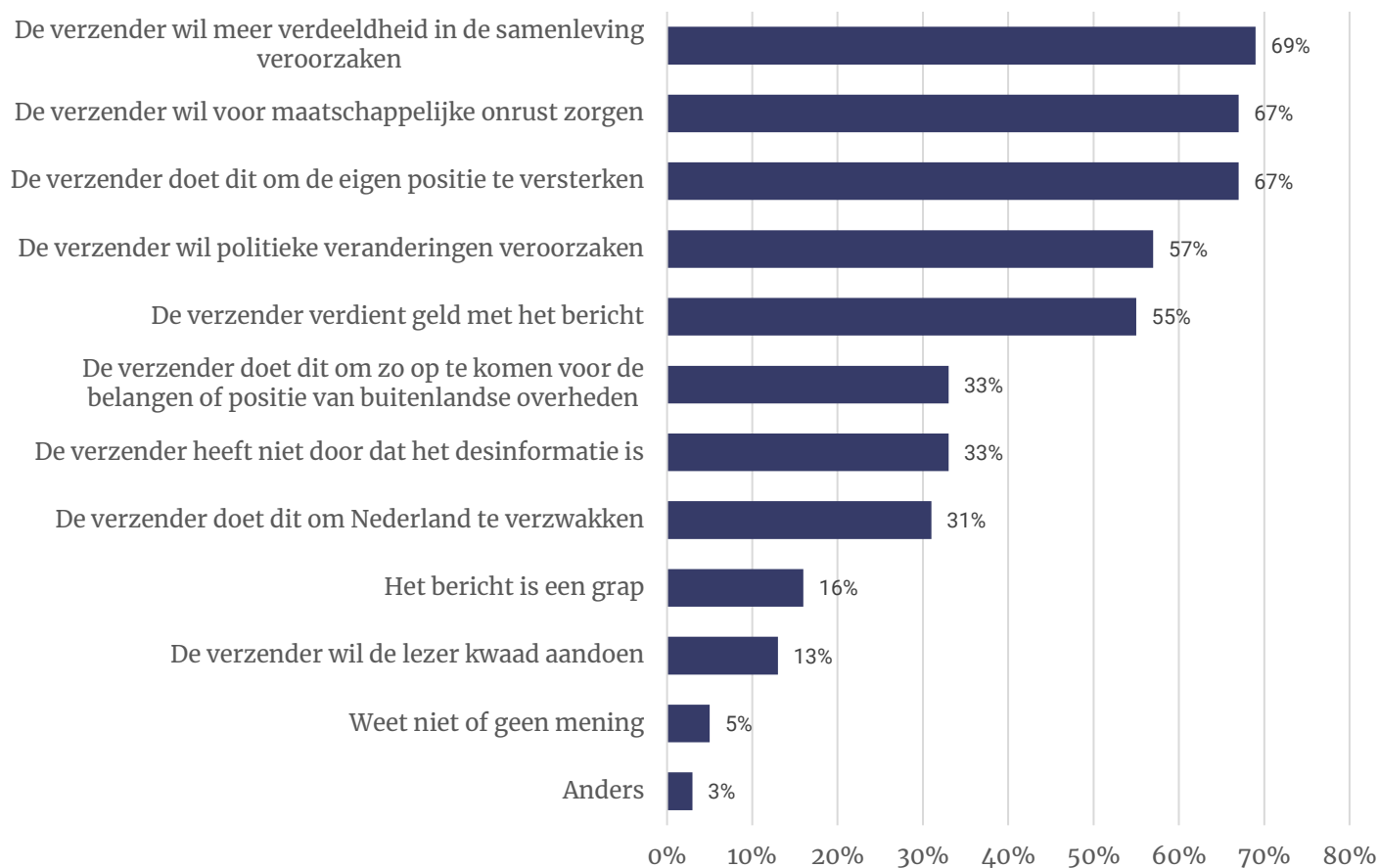

Desinformatie volgens Nederlanders een middel om verdeeldheid, onrust in de samenleving te veroorzaken en om positie van de verzender te versterken

Nederlanders denken dat desinformatie met name wordt verspreid om meer verdeeldheid in de samenleving te veroorzaken (69%), om maatschappelijke onrust te creëren (67%) of om de eigen positie te versterken (67%).

Mensen lijken dus van mening te zijn dat desinformatie vooral doelbewust en collectief wordt gebruikt.

Figuur 26. Waarom wordt volgens jou desinformatie verspreid? Meerdere antwoorden mogelijk Basis: Alle Nederlanders

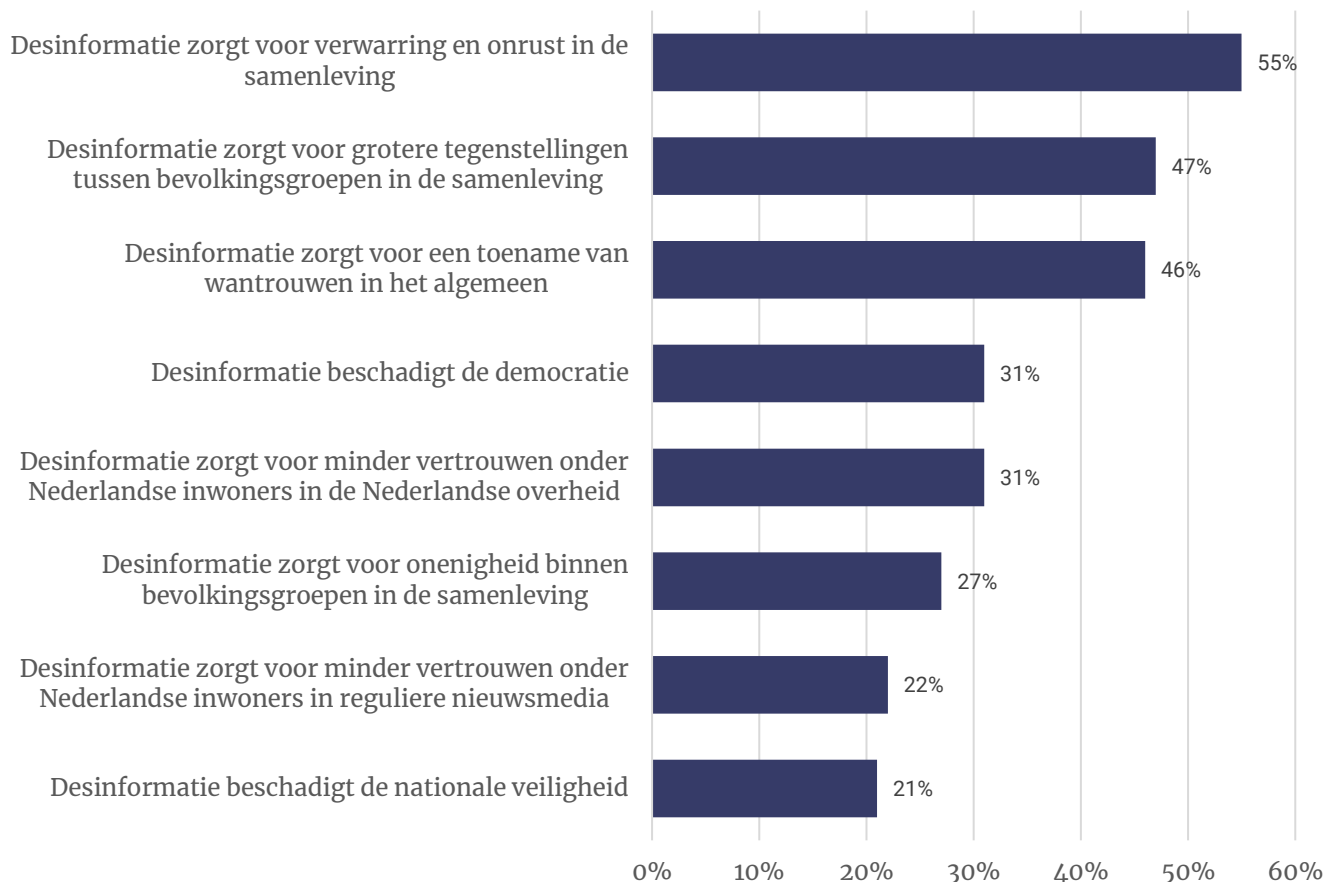

Belangrijkste risico of dreiging van desinformatie: verwarring en onrust in de samenleving

Desinformatie kan verschillende gevolgen hebben. Volgens Nederlanders is dit de top 3 van gevolgen:

1. verwarring en onrust in de samenleving (55%);
2. grotere tegenstellingen tussen bevolkingsgroepen in de samenleving (47%);
3. algemene toename in wantrouwen (46%).

Figuur 27. Hieronder zie je een lijst met mogelijke gevolgen van desinformatie voor de nationale veiligheid. Kan je aangeven wat voor jou de drie grootste risico's of dreigingen zijn? Basis: Alle Nederlanders

Meerderheid Nederlanders: door desinformatie ontstaat meer wantrouwen jegens internationale samenwerkingsverbanden

De helft van de Nederlanders vindt het (zeer) waarschijnlijk dat er door desinformatie meer wantrouwen ontstaat onder de Nederlandse bevolking richting de internationale samenwerkingsverbanden.

Over de andere gevolgen zijn Nederlanders verdeeld hoe waarschijnlijk ze dit vinden. Zo denkt een kwart dat het (zeer) onwaarschijnlijk is dat buitenlandse overheden hun positie versterken, maar vinden drie op de tien dit juist (zeer) waarschijnlijk.

Een kwart acht het (zeer) onwaarschijnlijk dat de Europese overheden verzwakt worden, terwijl een derde dit enigszins waarschijnlijk acht en een even grote groep dit juist (zeer) waarschijnlijk vindt.

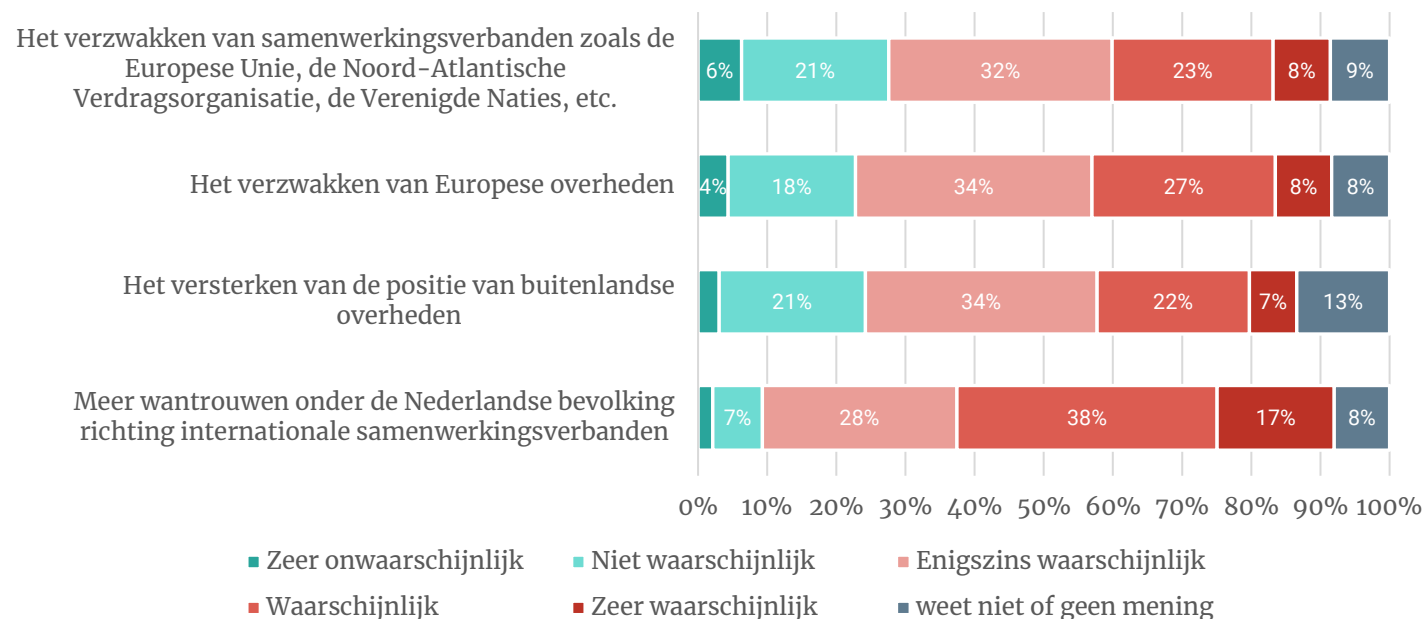
Of desinformatie samenwerkingsverbanden zal doen verzwakken, vindt 28 procent (zeer) onwaarschijnlijk. Een op de drie denkt dat het enigszins waarschijnlijk is, terwijl een even grote groep het (zeer) waarschijnlijk acht.

Vervolgens is de vraag gesteld: *‘Zijn er volgens jou nog op lange termijn nog andere gevolgen van desinformatie?’*

Veel genoemde antwoorden zijn

- Aantasting van de democratie: *‘Het instorten van de democratische rechtstaat’*
- Het vertrouwen onderling en in de politiek: *‘Beïnvloeding van mensen die daardoor gekke dingen gaan geloven’*

Figuur 28. Hier zie je een aantal mogelijke lange termijn gevolgen van desinformatie Hoe

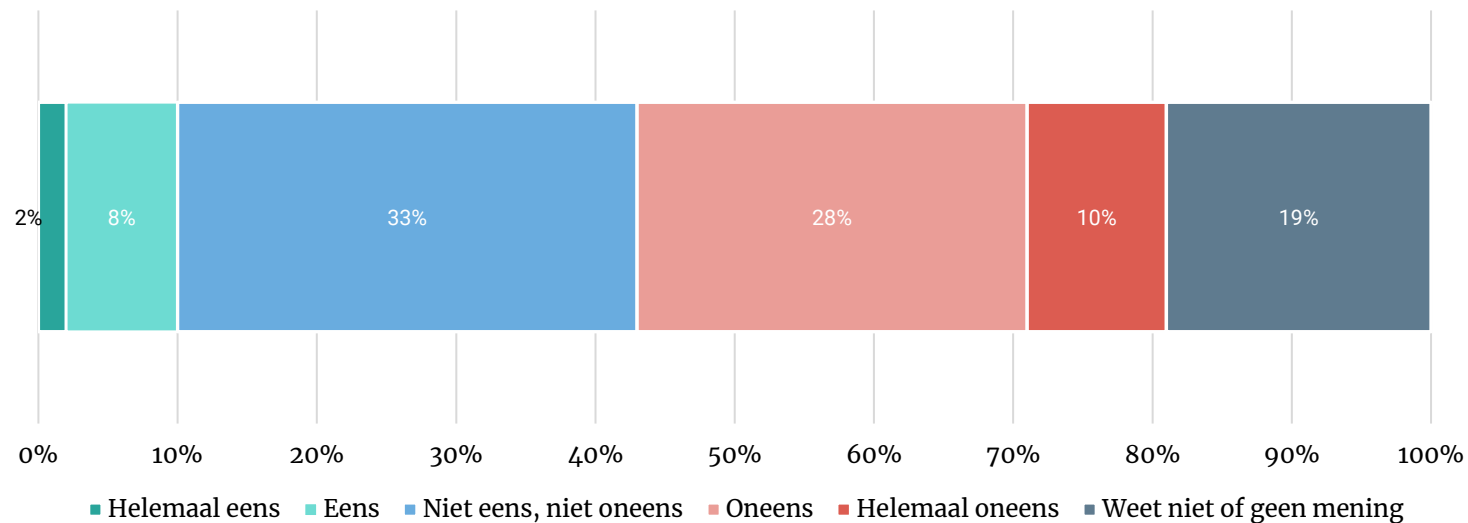

Vier op de tien vinden dat de overheid onvoldoende doet tegen desinformatie

Vier op de tien Nederlanders vinden dat de overheid onvoldoende doet tegen desinformatie (38%). Tien procent vindt dat de overheid voldoende doet tegen desinformatie.

Twee op de tien weten niet of de overheid voldoende doet tegen desinformatie.

Figuur 29. In hoeverre ben je het eens met de volgende stelling? De overheid doet voldoende tegen desinformatie Basis: Alle Nederlanders

Bijlagen

Onderzoeksverantwoording

Doelgroep

Het onderzoek is gehouden onder Nederlanders van 18 jaar en ouder die lid zijn van het I&O Research Panel. Er zijn 4.500 personen benaderd voor dit onderzoek. Aan het onderzoek hebben 2.290 Nederlanders meegedaan, de respons bedraagt 51 procent. Dit is ruim voldoende om op basis van de resultaten betrouwbare uitspraken te kunnen doen.

Steekproef

Uit dit panel is een gestratificeerde steekproef getrokken, op de achtergrondkenmerken leeftijd, geslacht, opleiding, migratieachtergrond en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021.

Benadering deelnemers onderzoek

Deze respondenten zijn via een e-mail met een link naar de online vragenlijst uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek. Op de helft van de veldwerkperiode ontvingen de respondenten - die de vragenlijst nog niet hadden ingevuld - een rappel.

Weging en marges

Op de data is een weging (op randtotalen) toegepast op de achtergrondkenmerken: leeftijd, geslacht, opleiding, migratieachtergrond, stemgedrag bij de Tweede Kamer verkiezingen in maart 2021 en regio (op basis van de NIELSEN 4 indeling van het CBS). De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee komen de verhoudingen in de steekproef op deze achtergrondkenmerken overeen met de werkelijke verhoudingen onder de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder.

Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van $n=2.290$ en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,0 procent. Dit wil zeggen dat met 95 procent zekerheid kan worden gesteld dat de uitkomst in de gehele populatie tussen 48 en 52 procent ligt.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

Desinformatie (1)

Geslacht

- Mannen volgen vaker altijd het nieuws dan vrouwen (38% ten opzichte van 22%).
- Vrouwen kijken vaker nieuws via Facebook en andere sociale media kanalen, mannen volgen vaker nieuws via YouTube, Fora of blogs, online zoekmachines, reguliere nieuwsmedia en de Nederlandse overheid.
- Mannen hebben minder vertrouwen in informatie uit berichtendiensten, Facebook, Twitter, fora en blogs, YouTube en andere sociale media kanalen.
- Mannen controleren vaker het nieuws dan vrouwen. Dit doen ze vaker dan vrouwen door bij de schrijver, de website, het hele nieuwsbericht te lezen en gebruikte bronnen in het nieuwsbericht te checken.
- Mannen hebben meer dan vrouwen het idee dat ze vaak of altijd desinformatie herkennen, vrouwen hebben vaker het idee dat ze soms of nooit desinformatie herkennen. Mannen maken zich ook meer zorgen om deze desinformatie dan vrouwen.
- Mannen gaan hier vaker dan vrouwen mee om door de informatie te negeren en het te ontkrachten.
- Mannen hebben vaker dan vrouwen het idee dat er desinformatie wordt verspreid door verschillende bronnen en/of personen (m.u.v. websites met één duidelijk standpunt, kranten, en de Nederlandse overheid).

Leeftijd

Jongeren volgen minder vaak het nieuws dan oudere leeftijdscategorieën ('heel soms' 10%, 'af en toe' 25%).

Jongeren onder de 35 volgen vaker het nieuws via YouTube, andere sociale media kanalen en via mensen in hun omgeving dan de oudere leeftijdscategorieën. 65+'ers volgen minder vaak het nieuws via Facebook, Twitter, andere sociale mediakanalen dan de rest. Mensen boven de 50 volgen vaker nieuws via reguliere nieuwsmedia, maar minder vaak via fora en blogs dan mensen onder de 50.

50-minners controleren vaker het nieuws dan 50+'ers. Dit doen ze vaker dan 50+'ers door te checken bij de schrijver, de website of uitgever, gebruikte bronnen in het nieuwsbericht, de datum van het nieuwsbericht, controleren of de foto's of video's echt zijn en controleren of factcheckers zeggen dat het bericht onjuist is.

Mensen onder de 65 hebben het idee dat ze vaker desinformatie herkennen dan 65+'ers.

Mensen boven de 65 hebben, minder dan inwoners onder de 65 jaar, het idee dat verschillende personen of kanalen desinformatie verspreiden.

Jongeren tussen de 18 en 34 jaar vinden meer dan andere leeftijden dat de overheid onvoldoende doet tegen desinformatie.

Desinformatie (2)

Opleidingsniveau

- Hoogopgeleiden kijken vaker altijd het nieuws dan laag- en middelbaar opgeleiden.
- Hoogopgeleiden volgen vaker het nieuws via Twitter, Nederlandse overheid en mensen in hun omgeving dan laag- en middelbaaropgeleiden, maar minder vaak via berichtendiensten en Facebook.
- Hoogopgeleiden hebben minder vertrouwen in berichten op berichtendiensten, berichten op Facebook en Twitter en YouTube en andere sociale media kanalen dan laag- en middelbaaropgeleiden, en juist meer vertrouwen in de Nederlandse overheid.
- Hoogopgeleiden controleren vaker het nieuws dan laag- en middelbaaropgeleiden. Dit doen ze door te letten op de schrijver, de website of uitgever, de gebruikte bronnen, hoe professioneel het bericht overkomt en wat factcheckers erover zeggen.
- Hoogopgeleiden hebben vaker het idee dat ze desinformatie herkennen dan laag- en middelbaaropgeleiden.
- Er zijn verschillende redenen waarom desinformatie verspreid wordt (sheet 50). Hoogopgeleiden hebben vaker dan laag- en middelbaaropgeleiden het idee dat deze redenen voorkomen bij de verspreiding van desinformatie.
- Hoogopgeleiden hebben sterker het idee dat verschillende kanalen en/of personen desinformatie verspreiden dan laag- en middelbaaropgeleiden. Wanneer het gaat om verspreiding van de mogelijke verspreiding van desinformatie door papieren nieuwsmedia, TV zenders en Nederlandse overheid, verschillen laag, middelbaar en hoogopgeleiden niet van elkaar. Een vergelijkbaar deel van de laag, middelbaar en hoogopgeleiden denkt dat deze instanties desinformatie verspreiden.
- Middelbaar- en hoogopgeleiden zijn, in vergelijking tot laagopgeleiden sterker van mening dat de overheid onvoldoende doet tegen desinformatie.

Stedelijkheid

- Personen uit stedelijke gebieden volgen vaker nieuws via Twitter, fora en blogs, YouTube en krijgen informatie hierover via mensen in hun omgeving dan mensen uit landelijk gebied.
- Inwoners van stedelijke gebieden checken vaker of nieuws juist is via de schrijver. De website of uitgever, gebruikte bronnen in het nieuwsbericht, kijken hoe professioneel het bericht overkomt en ze controleren, wat factcheckers erover zeggen en of de foto's en video's wel echt zijn. Inwoners van landelijke gebieden lezen vaker het hele nieuwsbericht.
- Inwoners van stedelijke gebieden denken vaker dat ze desinformatie herkennen dan personen woonachtig in het landelijke gebied.
- Personen woonachtig in stedelijke gebieden denken vaker dat desinformatie wordt verspreid door internetfora, twitteraccounts, accounts op fora, influencers, buitenlandse overheden, politieke en organisaties met bepaalde belangen.

Risico- en crisisbarometer themarapport desinformatie

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KvK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl